

היכל שלמה ואיחוד בתי כנסת

אזה"ח 1234567 אוצר חכמה

בית הכנסת — הכת המאחד במדינה

(נאום בועידה הארצית הרביעית של איחוד

בתי הכנסת בישראל — י"ט בחשוון תשל"ה)

בשם חברי בהנהלה ובמועצת האיחוד ובשמי אני, הריני מתכבד להקביל פני באי הועידה הארצית הרביעית שלנו ולברככם בברכה המסורתית: „ברוכים הבאים בשם ה'". יהי רצון שנצליח בדיונינו, ואבינו שבשמים ישרה שכינתו עלינו ועל כל מעשה ידינו. ברשותכם, יורשה נא לי להודות לכל אלה שתרמו מכחם ומרצם להכנת הועידה. תודה מיוחדת מובעת לחברי הועדה המכינה בראשותו של חברי וידידי הרב אביאל, למזכיר איחוד בתי הכנסת בישראל מר צוריאל שלום, ולעובדי „היכל שלמה".

עם פתיחת הועידה נכבד בקימה את הגבורים הקדושים והיקרים שחרפו נפשם להגנת המולדת ונפלו במלחמת יום הכיפורים. צעלה גם זכרם של חברי ההנהלה ומועצת האיחוד שמאז הועידה האחרונה הלכו לעולמם ואינם פה עמנו היום.

אנו עוברים עתה תקופה קשה ומכרעת וגורלית לא רק למדינת ישראל אלא לאנושות כולה. הירידה הטרגית במוסר ובמיוחד במוסר הפוליטי המתבטאת בריצה של אומות העולם לחנף לערבים עקב ריחות הנפש המשכרים אותם, ולפשר את הטרוריסטים המרצחים בגלל הפחד מהם, המשבר הכלכלי החמור שפושט ומקיף את העולם כולו והאבטלה ההולכת ומחריפה ומכה גלים בכל מקום. כל זה מזכיר לנו לא מעט את התקופה שקדמה למלחמת העולם השנייה ומציאות זו מחייבת אותנו לליכוד ואחדות העם היהודי בארץ ובפזורה. עלינו להיות מוכנים לפעול לבל תחזור חלילה תקופה זו. אל לנו לשבת בחיבוק ידיים ולסמוך על נס. מצווים ומחייבים אנו להגן על העם השוכן בציון מסכנת השמדה ולהציל את הקהילות היהודיות בתפוצות מנגע ההתבוללות.

עלינו לחזק את עקרונות המוסר על פי תורתנו הקדושה, ובעולם של חוסר-מוסר עלינו לשמש דוגמא ומופת בארצנו הקדושה. בתחום המוסרי על בית הכנסת זה, "איחוד" למלא תפקיד חשוב ביותר, הגם שלצורך זה זקוק ה"איחוד" לעידוד וסיוע מהממשלה והמוסדות הלאומיים.

בזמן האחרון היו ארבעה מקרים מיוחדים בהם פנתה אלינו הממשלה וביקשה את עזרת האיחוד ואנו מצידנו שמחנו שיכולנו להושיט עזרה זו. בזמן מלחמת ההתשה, חזה הציבור בעורף בוקר בוקר בעתונים בתמונות החיילים הצעירים שנפלו יום יום והמורל בקרב הציבור ירד פלאים. באותה עת פנה אלינו מרכז ההסברה להעמיד לרשותם במוות על מנת לאפשר לנציגיהם להופיע ולתת הסברה והבהרה על המצב הנכון כדי להחזיר את המורל שנשבר. אז קיימנו במשותף כינוסים איזוריים במסגרת ה"איחוד" בכל רחבי הארץ ולפני קהל רב של אזרחי ישראל הופיע נציג הממשלה, או אישיות צבאית עם נציגינו וביחד פעלנו להחדרת "הבטחון" (אמונה) והבטחון בליבם.

מקרה שני היה בזמן התחלת העליה מרוסיה. אז הופיע במשרדנו נציג משרד הקליטה, שהוא כידוע ממפ"ם ואמר במילים אלו: "אנו יכולים לתת לעולה שיכון, ביכולתנו לספק לו עבודה ושירותי חינוך לילדים, אולם דבר אחד מתקשים אנו לתת לעולה, וזה מה שנקרה "קליטה חברתית". זה יכול לתת בית הכנסת. העולה יבקר בבית-כנסת, אם 3 פעמים ביום ואם רק פעם בשנה, בין כך וכך הוא יבקר בבית-כנסת ואז יש לכם ההזדמנות לקבל אותו בסבר פנים יפות, לעודד אותו, לקלוט אותו ולכבדו במקום נאות ובעליה לתורה, להזמין לקידוש ולכלל האירועים הנערכים בתוך בית הכנסת, אם זה במסגרת עונג שבת, דרשה בשבת, או קידוש חגיגי ותכנית "מלזה-מלכה". על ידי כך ציין הנציג פוחת הפער בין העולה לתושב ונוצר קשר חי וחם בינם לבינינו.

מקרה שלישי היה בעת מלחמת יום הכיפורים. שיתפנו אז פעולה מתמדת עם נציגי הצבא והממשלה וגורמים לאומיים אחרים. דרך הרבנות הצבאית חלקנו והפצנו מאות ספרי תורה ליחידות אשר במוצבים ובמעוזים של צה"ל. בשיתוף עם האוצר פעלנו לגיוס כספים באמצעות בתי הכנסת למלזה מלחמה מרצון ויחד עם הצבא

והמועצות המקומיות נשלחו על ידינו נציגים על מנת לנחם ולדובב את המשפחות השכולות ובמידת הצורך גם להגיש להם סיוע.

המקרה הרביעי היה קשור עם המשטרה כאשר פנו אלינו אנשי הבטחון לסייע להם בבטיחות בבתי כנסת, בכל השנה בכלל ובחגים בפרט, כאשר מתאספים מאות אלפי יהודים להתפלל בבית הכנסת. ובאמת לפני החגים שעברו טיפלנו בכל ארבעת הנושאים הללו ובשיתוף עם נציגי המשטרה נשלח חומר עבור למעלה מ-7.000 בתי כנסת בארץ ובו הסברה ותידרוך.

ועם כל ההערכה והחשיבות לתפקידים אלה אסור לנו להתעלם מתפקידו העיקרי של בית הכנסת: לדאוג למקום תפילה ולימוד תורה מתאים והולם, למשוך ולקרב יהודים ובמיוחד נוער לבית הכנסת ולמרכזי לימוד תורה ולעזור בקליטתם החברתית במסגרת בית הכנסת ולהפוך את בית הכנסת למרכז קהילתי, במיוחד באיזורים חדשים.

אנו חייבים תודה לכל אלה שסייעו ועדיין מסייעים למימוש מטרות אלה: למשרד הדתות, למועצות הדתיות ובמיוחד לידידנו הגולה והדגול סיר א. וולפסון אשר בעזרתו הנדיבה הוקמא עד כה למעלה מ-40 בתי כנסת ומועדוני נוער בכל חלקי הארץ.

צר לי מאד שהממשלה ובמיוחד משרד השיכון מקימים ובונים איזורים שלמים ולא מוצאים לנכון להקצות שטח ולאשר תקציבים נאותים לבניית בית כנסת שישמש מקום תפילה לציבור. לא יתכן שבו-בזמן שהממשלה קיבלה סכומים ענקיים בתור שילומים עבור בנייה ושיקום בתי כנסת ומוסדות דתיים אחרים שנחרבו באירופה — יופרש מסכום ענק זה פחות מחצי מיליון לירות ישראליות לצורך הלוואות לבתי כנסת בארץ.

פעם שמעתי מאנשי הסטטיסטיקה כי באופן יחסי מי שתורם תרומות במדינתנו יותר מכל איש אחר, הוא איש בית הכנסת. הוא בונה את בית הכנסת כמעט בכותות עצמו ומחזיק אותו כמעט לבד. ולכן לא יתכן שאנשי דת אחרים ייהנו מזכויות יתר כגון: מהבאת חומר בניה וציוד אחר ללא מכס, דבר שנותן להם עדיפות על האזרח בארץ הרוצה להקים בית כנסת. הגה למשל כאשר הקהילה היהודית ביוון שאין ביכלתה להעביר כספים לבניית

בית הכנסת הגדול המוקם והולך בירושלים, החליטה ליטול חלק במטרה קדושה זו, ובסיוע ממשלת יוון הביעה רצונה לשלוח שיש כמתנה למטרה זו — אין אנו יכולים לקבלו עקב גובה המכס שהוטל על יבוא זה.

לא יתכן למשל, שקיבוצים לא-דתיים יפנו אלינו לסייע להם בהקמת בית-כנסת ועריכת בר מצוה (דבר שאנו מאד שמחים עליו) מבלי שיהיו מוכנים לתרום מאומה מתקציב התרבות שלהם על מנת לקיים את התפילות שם.

לא רק ללא יהודים, אלא גם ליהודים ניתנה עכשיו הזכות לבא לישראל בצ'קטור ע"י כרטיס זול, בתנאי שיבואו בקבוצה קתולית ובתור צליינים במסגרת הוותיקן, ולא יתכן שיהודים דתיים הרוצים לקיים את מצות העליה לרגל או לבוא להשתתף בכנוס עולמי של בתי הכנסת, יהיה עליהם לשלם את המחיר המלא.

כתוב: „חוקה אחת תהיה לכם, לגר ולאזרח הארץ“. אבל גדמה לי שאין מדינה אחרת בעולם זולת מדינת ישראל, אשר נותנת זכויות יתר לאזרחים דתיים זרים ומקפחת את אזרחיה הדתיים.

אני פונה מעל במה זו לראש הממשלה ולשר הדתות ד"ר יצחק רפאל ומבקש מהם לנקוט בכל האמצעים כדי למצוא את הדרך לתיקון העוול והקיפוח בנקודה זו ולהושיט את מלוא העזרה הדרושה לבתי הכנסת שמן הראוי שייחנה ממנה גם הציבור הדתי, והלא-דתי כאחד.

לפני מספר חדשים צאמתי במסיבה גדולה בניו-יורק לטובת בית הכנסת הגדול בירושלים, אשר אורח הכבוד באותה מסיבה היה הסנטור הידוע הנרי ג'קסון. הסנטור בנאמו לפני המסובים אמר ששמע על מה שהערתי בדברי שיש אומרים שאולי היום לא הזמן המתאים לבנות את בית הכנסת הגדול בירושלים, ובתגובה להערה זו אמר: ישנו בבית הלבן בושינגטון ציור מפורסם המראה את אברהם לינקולן נואם לפני קהל רב בזמן מלחמת האזרחים בארה"ב, וברקע רואים את ה„קפיטול“ (בנייני הקונגרס האמריקני) בשעת בנייה עם הפיגומים שלו, והיתה אז ביקורת על אברהם לינקולן מדוע בזמנים כה קשים של מלחמה הוא בונה את ה„קפיטול“, ענה א. לינקולן למבקרים: ה„קפיטול“ מסמל את כל מאבקנו ולכן בונים אותו דווקא בזמן המלחמה, ללמד שאין אנו מתיאשים מהעקרונות

אותם מסמל ה"קפיטול". כמובן, בית הכנסת הגדול בירושלים מסמל את העקרונות שלכם ביהדות וכל מה שהיהדות תרמה לאנושות כולה ואתם נאבקים למען העקרונות אותם מסמל בית הכנסת, וזוהי הסיבה שדווקא עכשיו בונים אותו.

היום, דווקא בימים אלה, בתקופה קשה וגורלית כשאנו נתונים במצב של ירידה במוסר, בית הכנסת מסמל את המוסר היהודי התורתי והוא-הוא המאחד והמלכד את העם על כל שכבותיו. קיימים אצלנו, ברוך השם, שבעת אלפים בתי-כנסת בהם יכול להתפלל כל יהודי ויהודי בצוותא, אם הוא יהודי תימני, מרוקאי, אשכנזי או ספרדי ואסור לנו חלילה להפריע לאחדות זו שהיא קדושה לנו.

ולכן, אני פונה לשרי הממשלה לא לעודד כניסת זרמים זרים של בתי-כנסת למדינת ישראל, דבר שמביא לנו לפילוגים נוספים למה שיש לנו. אין ספק כי כיום בית הכנסת הוא הכח והגורם העצום המאחד במדינה ואל לנו לזלזל בו.

ולסיום: אני פונה את כל הצירים ומודה להם שבאו מקרוב ומרחוק ליטול חלק בועידה זו ותקוותי וברכתי כי ירוו נחת ממנה להשגת דיונים פוריים ומוצלחים וקריאתי לכל הצירים היא: להרבות בפעילות במשך כל השנה שכם אחד, על מנת לחזק את ה"איתוד" ובכך לחזק את רוח העם והחיים היהודיים בארץ ובתפוצות.

"ויהי נעם ה' אלקינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו".

בעיות המצפות לפתרון

(מנאום הפתיחה בכנוס העולמי השלישי של ארגוני
בתי-כנסת וקהילות בירושלים — כיום ל' שבט תשל"ח)

בתחושת הנאה מרובה, מתכבד אני, בשם איחוד בתי הכנסת
בישראל וחבר המועצות הדתיות בישראל, הגופים המארחים,
לפתוח בזאת את הכנוס העולמי השלישי של בתי הכנסת וקהילות.
שאו שלום ירושלים בירתנו ועיר קודשנו, כפי שנאמר: „יברכך
ה' מציון וראה בטוב ירושלים". מקרב לב אנו מודים לכולכם,
ובפרט לצירים מארצות-חוץ, על שטרחתם בימים הקשים האלה
העוברים עלינו, ועליתם לירושלים, כדי להשתתף אתנו במעמד
חגיגי וגדול זה.

את ועידתנו הראשונה קיימנו למחרת מלחמת ששת הימים, כאשר
לבנו גאה על גדותיו מן הנצחון על אלה שקמו לללותנו זמן
השמחה הגדולה שמדינתנו הצעירה על תלה עומדת, וירושלים עירנו
היא שוב כעיר שתוברה לה יחדיו. אחדות ישראל פעמה בנו אז
יותר מתמיד ונפתח עידן של תחייה דתית עצומה ושל חישול
הכלים והמגעים המקשרים את מדינת ישראל עם קיבוצי היהודים
בגולה.

אולם שעת-הרצון חלפה למרבה הצער, ואת המוטל עלינו לא
עשינו. לא עשינו, הכוונה למנהיגות הדתית בארץ הזאת ובארצות
הפזורה. ואם לא עשינו בעבר, אין פירוש הדבר שאנו נמנע
מלעשות כיום הזה, ועזה תקוותי שהפעם לא נסתפק בהרהורים
ובאנחות על העבר, אלא נשכיל להסיק ממנו על המחר.

עולם זה שאנו חיים בו, חוש הפרספקטיבה שלו ניטשטש, והוא
נתפס לסולם-ערכים מזויף, ולמושגים מוזרים ומעוותים של צדק
היסטורי. כזה הוא העולם. עולם שבו מגרשים את עם הספר מארגון
בין-לאומי להפצת השכלה ותרבות, מטעם אחד ויחיד, שתופרי